

Čo je to paliatívna medicína...

Definíciu paliatívnej starostlivosti WHO z roku 2002 sme citovali snád' v každom príspevku časopisu Paliatívna medicína a liečba bolesti a v každej prednáške úspešne sa rozrastajúcej rodiny slovenských paliatológov. Od roku 2016 je k dispozícii jej rozšírená a spresňujúca verzia, ktorá aj pre nie „paliatívu-praktikujúcich“ odborníkov a laikov vystihuje podstatu paliatívnej medicíny a starostlivosti. Slovenský preklad úvodnej časti definície si požičiavam od MUDr. Kristiny Križanovej, čím by som zároveň chcela túto definíciu WHO z roku 2016 uviesť do aktívneho zoznamu našich citácií.

Definícia WHO z roku 2016: „Paliatívna medicína je prístup, ktorý zlepšuje kvalitu života pacientov (dospelých a detí) a ich rodín, čeliacich trápeniu sprevádzajúcemu ich život ohrozujúce ochorenie. Včasná diagnostika, správne zhodnotenie a liečba bolesti a iných ťažkostí vedie ku zmierneniu utrpenia.

Paliatívna medicína je prevenciou a úľavou od utrpenia ktoréhokolvek druhu – fyzického, psychického, sociálneho alebo spirituálneho, ktoré zakúšajú dospelí aj deti žijúce so život limitujúcimi zdravotnými problémami. Podporuje dôstojnosť chorého, kvalitu života a aktívne prispôsobovanie progredujúcemu ochoreniu na základe najlepších dostupných dôkazov.“

Celý pôvodný text definície uvádzame na konci úvodného slova, v jeho záverečnej časti je niekoľko dôležitých odkazov:

1. paliatívna starostlivosť je ľudským právom aj pre chudobných a ľudí na okraji na spoločnosti,
2. paliatívna starostlivosť je určená a má byť dostupná všetkým, ktorí ju potrebujú, bez ohľadu na príjem, etiológiu ochorenia alebo vek,
3. paliatívna starostlivosť by mala byť súčasťou národnej zdravotnej politiky každej krajiny.

Čo je to paliatívna medicína...

Späťne som zistila, že dávno pred tým, ako som stretla slovo „paliatívny“, som nevedomky ako lekár inklinovala k paliatívnejmu spôsobu myslenia v diagnostike, liečbe a v komunikácii s pacientmi a ich blízkymi. Vzhľadom na svoj vek som ešte mala to šťastie, že som počas štúdia a prvých rokov praxe zažila „v akcii“ bardov slovenskej internej medicíny, ktorí boli aj vzdelaní, aj podriadili svoj život starostlivosti o pacienta. Mali záujem, nadšenie aj ľudskosť. Urobili pre pacienta všetko. Aj pripustili, že pacient zomiera, aj podali morfín... Napriek tomu to neboli paliatológovia. Vráťalo mi v hlave, v čom môže byť ten rozdiel. A potom sa to stalo...

Keď som sa ako geriatricička pripravovala na špecializačnú skúšku z paliatívnej medicíny, absolvovala som niekoľko mesačných pobytov na vzdelávacom pracovisku Oddelenia paliatívnej medicíny NOÚ. Na veľkej vizite pri aktívne zomierajúcom pacientovi sme boli všetci – lekári, obe primárky MUDr. Križanová aj MUDr. Škripeková, vrchná sestra, my hostujúci lekári. Skontrolovali sme pacienta a jeho liečbu. Symptómy boli pod kontrolou, ošetrovateľská starostlivosť dôsledne vykonaná. Pacient vďaka paliatívnej sedatívnej liečbe bol už bez aktívneho kontaktu a oslobodený od schopnosti cítiť ťažobu reality a akýkoľvek diskomfort. Spokojní sme sa zberali na odchod z izby. A vtedy sa Kristina Križanová ustarostene zamračila a napravila záhyb paplónu tak, aby mal pacient ruku položenú v prirodzenej polohe. Jemne stisla tú bezvládnú ruku a starostlivo pozrela na tvár pacienta. Bol pokojný a ona sa prestala mračiť. Bolo to spontánne, nehrané, bez pátosu, tiché. Prostá starosť o to, aby bol pacient v pohodlí. Gesto spoluúčasti s človekom, ktorý je osamotený so svojim nevyhnutným koncom. Ten odchádzajúci pacient v kóme bol stále človek, ktorý

Pokračovanie úvodného slova na strane 45

Pokračovanie úvodného slova

si zaslúžil všetku medicínsku odbornosť, ale aj ľudskú pozornosť a lásku. A v tom je asi „tá paliatíva“ inak cítiaca a konajúca. Komplexná. Vnímajúca zdanlivo bezvýznamné detaily.

Jana Hoozová, Hospic Liečebne sv. Františka, Bratislava
Zakladateľka a podpredsedníčka Slovenskej spoločnosti paliatívnej medicíny

Palliative care is an approach that improves the quality of life of patients (adults and children) and their families who are facing problems associated with life-threatening illness. It prevents and relieves suffering through the early identification, correct assessment and treatment of pain and other problems. Palliative care is the prevention and relief of suffering of any kind – physical, psychological, social, or spiritual – experienced by adults and children living with life-limiting health problems. It promotes dignity, quality of life and adjustment to progressive illnesses, using best available evidence.

Palliative care for children represents a special field in relation to adult palliative care. Palliative care for children is the active total care of the child's body, mind and spirit, and also involves giving support to the family. It begins when illness is diagnosed, and continues regardless of whether or not a child receives treatment directed at the disease.

All people, irrespective of income, disease type, or age, should have access to a nationally determined set of basic health services, including palliative care. Financial and social protection systems need to take into account the human right to palliative care for poor and marginalized population groups (1).

1. Available from: <<https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/250584/9789241565417-eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>.